

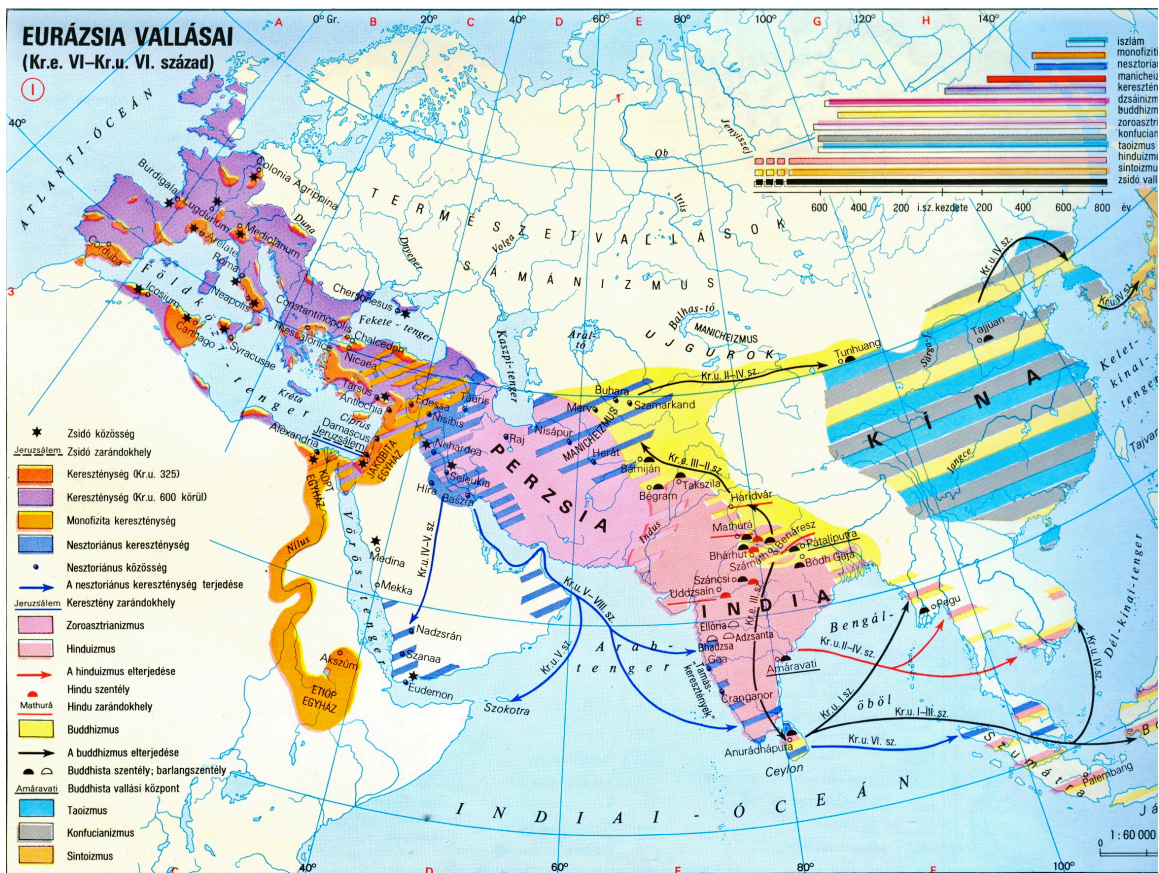
Megjelent: KAPU 2014.3, 47-49.

Grandpierre Atila:

Természetvallás és Élő Világegyetem Újkori animizmus

A természetvallás és az emberiség egységes őstudása

Az utóbbi évtizedekben egyre határozottabb az egyetértés abban, hogy az emberiség évmilliókon át a közvetlenül történelem előtti időkig egy többé-kevésbé egységes kultúrában élt. A Szibériától a Pireneusokig húzódó hatalmas területen megjelenő szobrok arról tanúskodnak, hogy létezhetett egy egységes „világnézet”, amelynek a Nagy Istennő volt a középpontjában – írja Erich Neumann „A Nagy Anya” című könyvében. Mezopotámiában éppúgy feltűnik az Anyaistennő kultusza, mint Észak-Indiában, a szibériai Mál'tában. Az Anyaistennő eszméjének központja a Duna völgye lehetett, az írástudó Ősi Európa műveltségének körzete. Itt kerültek elő az őskőkori Vénusz-ok legjelentősebb darabjai, a Willensdorf-i Vénusz, a Hohle Fels-i Vénusz, a Dolní Věstonice-i Vénusz. Ugyanebben a körzetben mutatkoznak a „samanizmus” műnevet kapott őskultúra nyomai a leghatározottabban a népi hagyományban. Ez a kultúra a Kárpát-medencétől Koreáig, Japánig és Indiáig terjedő körzetben virágzott egészen Atila hun nagykirály idejéig, az V.-VI. századig. Ez a körzet mágikus magaskultúra vonzaskörzete. Itt fejlődtek ki az ókori magaskultúrák: a Kárpát-medencei központú „Ősi Európa”-műveltség, az innen származó oldalági sumír, kínai, Indus-völgyi műveltség. Ez a hatalmas körzet őrizte meg legtovább ősi magasműveltségét. Amíg a szomszédos körzetekben egyre nagyobb szerepet játszottak az újkeletű vallások, az akkori modern irányzatok, addig a magasműveltségek bölcsője képes volt megőrizni az ősi tudást. A történelmi térképen a területileg is legnagyobb egységes körzet az i.sz. VI. századig éppen a *természetvallás* körzete, a Kárpát-medencétől Japánig, Indiáig és Malajziáig (1. kép). Újabb hat évszázad elteltével kissé zsugorodott a természetvallás (sámánizmus, animizmus) körzete (2. kép).

1. kép: Eurázsia vallásai, i.e. 6.-i.u.6. század. A természetvallások körzete egybeesik a korabeli magyarság körzetével

2. kép: Eurázsia vallásai, i.u. 6.-i.u.12. század. A természetvallások körzete csökkent

A természetvallás az emberiség őstudásának magja

Az emberiség ősi világszemlélete többféle néven ismert. Ilyen elnevezés az animizmus, a sámánizmus, a mágikus rendszer, a pánpszichizmus, a panteizmus. Ugyanakkor egyre több tény mutatja, hogy az ősi emberiség világnézete az emberré válás korától, többmillió éven át egészen az időszámítás előtti évezredekig egységes volt. Ezt a világszemléletet őrzik a legősibb mítoszok, az emberiség őstudásának a néphagyományban megőrződött nyomai, az őshagyomány, a nyelvben megőrződött ősi érzés- és gondolatvilág, mondák, krónikák, szent iratok. A különböző szempontok alapján animizmusnak, sámánizmusnak stb. nevezett ősi világfelfogás valójában természetvallás volt. Az őstudásban a Természetről szerzett mélyreható ismeretek olyan egységes tudásrendszert alkottak, amely a dolgok természetéből adódóan az emberiség javára szolgált. Ez a tudásrendszer nemcsak a külső érzékszerveinkkel felfogható világról nyert ismereteket rendszerezte, hiszen az életről, az emberi viselkedésről, az erkölcseről alkotott nézetek alkották ezen világgép magját. És mivel az élet legfontosabb kérdéseire, az erkölcsi viselkedésre vonatkozó ismeretrendszert vallásnak nevezzük, ezért az őstudás magja az ősvallás volt.

Mind az őstudás, mind az ősvallás a Természetből merített, a Természetet adta vissza. Az ember a Természet részének tekintette magát, és jól érezte magát ebben az óriási, ép Egészben, amely az égig ért kívül és belül. Természetes, hogy vallása természetvallás volt. Azóta nagyot fordult a világ. Hogyan fogalmaz a mai tudós? „A sámán kapcsolatot teremt a természetfölötti világgal” (Hulkrantz 1978). Ez pedig, ha szó szerint vesszük, képtelenség. Nem lehet a természetvallás lényege a természetfölötti. Itt is az elnevezések vezetnek félre. A mai ember mást ért a Természet szó alatt, mint a régi: sokkal kevesebbet. A Természetet pusztá felszínével, a látható világgal azonosítja, anyagi termékeivel, az anyagi világgal. És ezzel leértékeli a Természetet, hiszen az élettelen anyagnak nincs önmagában vett értéke, csakis az ember számára bírhat és csakis használati értékkel. A Természet materialista leértékelése az ideológiai alapja a Természet leigázásának, gátlástalan kirablásának. És ez a Természetet leértékelő laposabb szemlélet az, amely a régebbi, teljesebb, magasabb szemléletet magánál kevesebbnek tartja!

A természetvallás az emberiség jövője

Pedig az is világos, hogy ez az anyagi szemlélet nem tartható fenn tovább. Az emberiség mintegy négy évszázada az anyagi növekedés útját járja. Az anyagi-testi világ valóban életünk lényeges része. Az anyagi fejlődés valóban az emberiség jelentős sikere. A 21. századra azonban egyre nyilvánvalóbb, hogy az anyagi erőforrások végesek, hogy az anyagiasság nem boldogít. Minél nagyobb az anyagiasság túlsúlya életünkben, annál ördögibb spirálba kerülünk – írja Tim Kasser „Az anyagiasság súlyos ára” c. könyvében. Az életminőség, az egészség, a testi-lelki jólét felértékelődése a fejlődés kikerülhetetlen parancsa – írja a Guardian és a Le Monde Diplomatique újságírója, Nafeez Mosaddeq Ahmed. Az anyagiasság útja nem járható tovább úgy, ahogyan eddig. Az anyagi szempontok egyeduralmát fel kell váltsa az emberiség, a valóság, a Természet teljesebb értékelése. Meg kell tanulnunk tisztelni a Természetet, és ehhez fel kell fedezzük a

Természet lelki-szellemi, emberi mivoltát. S ha ezúttal is sikerrel járunk, akkor eljutunk a természetvallás újrafelfedezéséig. A természetvallás az emberiség jövője.

A természettudomány egy nyilvánvaló, mégis szinte felmérhetetlenül mélyreható fordulat előtt áll. A fordulat egyrészt teljesen kézenfekvő, hiszen mi sem lehet természetesebb annál, hogy a természettudományokhoz a fizikán kívül a biológia és a pszichológia is hozzátartozik. Hiszen az iskolában is így tanultuk. A fordulat abban áll, hogy a fizikán kívül elismerjük a biológiát és a pszichológiát is alapvető, a fizikától független természettudománynak. Ebben az a világraszóló újdonság, hogy kézenfekvő felismerés léte rendkívül mélyreható, hiszen azzal jár, hogy átértékeljük a valóság lényegéről alkotott egész elképzelésünket. Manapság ugyanis az anyagot tartják a végső valóságnak, az egyetlen alapvető valóságnak. Ha viszont a biológia és a pszichológia a fizikától független, és éppúgy alapvető tudományok, akkor az élet és a tudat éppúgy végső valóság, mint az anyag. Az alapvető építőelemek terén ez azt jelenti, hogy a (természetes) érzés és gondolat éppúgy alapvető építőelemei a valóságnak, mint az elemi részecskék. Ha jól meggondoljuk, állításunk kézenfekvő kiindulási alapja csak erősíti érvelésünk jelentőségét.

A természetvallás ismertetőjegye: az animizmus

Az animizmus az 'anima', lélek, megeleveníteni szóból fakad. Az animizmus világmésképeben a Természet él, mert megeleveníti a lélek, az élet egyetemes elve.

Rendszerint az animizmus két fajtáját különböztetik meg. Az animizmus egyik válfaja az, amely lelket tulajdonít a növényeknek, az élettelen tárgyaknak, a természeti jelenségeknek. Az animizmus másik válfaja szerint az anyagi világegyetemet egy anyagfeletti életelv szervezi és eleveníti meg. Az Oxford English Dictionary megfogalmazása szerint persze ismét „természetfölötti” tényezőről lehet csak szó. Az anyagon kívüli, az anyag irányítására képes életelv létének természetfölöttivé nyilvánítása azonban meglátásunk szerint csak a materializmushoz szigorúan ragaszkodó szemléletben szükségszerű. Ha a természettudományokat nem korlátozzuk a fizikára, ha a biológia nem a fizika egyik aloscsoportja, hanem önálló törvényekkel bír, akkor a biológia is ugyanebbe a „természetfölötti” kategóriába esik. De ha a biológia természettudomány, akkor nem lehet természetfölötti. Következésképpen az animizmus lényege nem a „természetfölötti” tételezése, hanem a Természetben ható, lelkesítő, életadó, az anyagi világegyetemet élővé tevő kozmikus életelv ismerete.

Ha az animizmus lelket tulajdonít a Természetnek, akkor a Természetet élőlényként fogja fel. És valóban: a természetvallásban a Természet élőlény, a neve: Természet Anya! Ma már a modern korszellem csak kisbetűvel írja azt a Természetet, amely minden élet, közte az emberiség életének is szülőanyja. A modern emberiség úgy viselkedik, mintha az ő modern göggyéhez, éppen divatos elképzeléseihez kellene alkalmazkodnia az egész Világegyetemnek. De éppen a modern felfogás korlátoltsága az, ami egyre jobban rányomja a bélyegét korunkra. Ezért nem véletlen, hogy az emberiség, a Homo Sapiens keresi az utat a teljesebb, emberibb valósághoz, a természetesebb, egészségesebb élethez, a Természet teljesebb felfedezéséhez.

A Természet lelki-szellemi mivoltának újrafelfedezése már el is indult. Az újkori animizmus egyre nagyobb teret hódít. Nem a társadalmi hatalmasságok indították el ezt a mozgalmat: az emberiségből, belülről indult el. A világ mai népességének legalább 40%-a animisztikus nézeteket vall (Van Rheenen 1991). A világ mai folyamatai az animizmus felé gravitálnak (Halverson 1998). Az animizmus minden vallás alapja – az a nézet, hogy a világot az emberen kívül különleges, láthatatlan lények népesítik be (Harris 1990). Valóban, az egyistenhitek mind az animizmus aletei, ha azt állítják, hogy létezik az anyagon kívüli élő Isten. Az egyistenhitek a nem anyagi világban csak egyetlen létezőt fogadnak el, a Legfőbb Lényt. Ez a Legfőbb Lény azonban jelen van mindenhol az egész hatalmas Világegyetemben.

Animizmus és tudomány

De létezik-e a nem anyagi, láthatatlan világ? Mit mondhatunk erről a tudomány fényében? Először is azt, hogy a látható jelenségvilágon túli világnak léteznie kell, ha fizikai törvények léteznek. A fizikai törvények ugyanis láthatatlanok. Sőt, nem anyagiak. Nem anyagból állnak, nincs térbeli alakjuk, térbeli méretük. Viszont mindig mindenhol érvényesek, láthatatlanul, szellemi létezőként ott lebegnek a kozmikus űr, a vákuum felett. A fizika többszáz éves fejlődése pedig kétségtelenül bebizonyította, hogy a fizikai törvények valóságosan léteznek. Nem is létezhetnek máshogy, ha a valóságos testek viselkedését irányítják.

Az Élő Világegyetem könyvében (2012) bebizonyítottam, hogy az összes fizikai törvény egy még mélyebb szintű törvényre vezethető vissza: a legkisebb hatás elvére. A legkisebb hatás elve az anyag viselkedését, létrejöttét és változásait irányító elv. Bauer Ervin, a XX. század egyik legnagyobb biológusa nyomán azt is bebizonyítottam, hogy a biológiának éppúgy létezik első elve, mint a fizikának. A biológia egyetemes elve, a Bauer-elv, az élet létrejöttét, az életjelenségek lezajlását, az élőlények változásait irányítja. Azt is felvettem, hogy a tudatnak is kell legyen első elve, a tudat-elv, amely az értelem törvényeit tartalmazó első elv. Mindhárom első elv anyagtalan, tehát szellemi létező.

A materialista számára csak az létezik, ami külső érzékszerveinkkel érzékelhető. De akkor a materialista számára a fizikai törvények sem léteznek! A materialista a külső érzékszervekkel érzékelhető jelenségekre akarja korlátozni a valóságot. Ez a vállalkozás azonban a fizika tanúsága szerint nem vihető végbe. Éppen ezért a materializmus köpönyeget váltott, már fizikalizmusnak nevezik. Nemrég kimutattam, hogy a fizikai, biológiai és pszichológiai jelenségek, törvények és első elvek még együttesen sem merítik ki a létezők körét. Létezik ugyanis még valami, ami ugyanolyan lényeges, végső valóság, mint a természettörvények és az első elvek. Ezt a valamit tudományos cikkeimben biológiai önállóságnak neveztem el. Biológiai önállóság alatt az önálló döntés képességét nevezem. Az önálló döntést az 'én' hozza, ezért az biológiai önállóságot azonosítani lehet az 'én'-nel, tágabb értelemben, tudatos és tudattalan világával együtt léleknek nevezhetjük. Életközpontú világképemben az élet két pilléren nyugszik. Az egyik az önálló 'én', tágabb értelemben a lélek, a másik az életelv, az élet természettörvénye, az a törvény, hogy minden élőnek fenn kell tartania életképességét

olyan magasan, ahogyan tőle telik. Az élet tehát egy adott helyzetben tetszőleges irányú döntés meghozatalára való képesség és az életet felemelő irányt kijelölő és ehhez energiát adó természettörvény egységes egésze (lásd „Az Élő Világegyetem könyve 2012).

Animizmus és Élő Világegyetem

Az életközpontú világképet összevetve az animizmussal, meglepő egyezésekre bukkanunk. Az animizmus első válfaja világképünk nyelvén az önállóságot, a lélek létét emeli ki, másik válfaja az élettörvényt, az életelvet. Bár önmagában az animizmus egyik válfaja sem kielégítő, együttesen teljes megfelelésben állnak az életközpontú világképpel! Ráadásul az életközpontú világképben szükségszerű, hogy az ember ugyanúgy, mint a növények, állatok, mint minden élőlény, beleértve a legkisebb élő sejtet is, önállósággal, lélekkel, más szóval szellemmel bír. S ha ezek a szellemek nem anyagiak, akkor nem a térben és időben léteznek. Mégis, ahogy az emberi léleknek kitüntetett fészke, otthona az emberi szervezet, úgy minden más élőlény lelke is kötődik fizikai szervezetéhez. A fizikai szervezet életképtelenné válása esetén a lélek önálló döntésképességgel bíró szellemi-lelki, érzésekből és gondolatokból álló egységes szervezatként éppúgy fennmarad, mint a test anyaga, amely azonban a halál után lényeges átalakuláson, fizikai lebomláson megy át. Az érzések, gondolatok a Természet érzés-és gondolatvilágának összefüggésében értelmeződnek és értékelődnek.

Ma az 'én' gyakran üres buborék, amit a társadalom manipulál. Az emberi önállóság mai tudásunk szerint a földi élővilágban kiemelkedő mértékű. Az emberi 'én' tehát természet szerint jóval nagyobb mértékben képes a tetszőleges irányú döntésre, mint a többi élőlény. Ha az életelvvvel egy irányban dönt, tehát élet-felemelő döntést hoz, akkor összhangban áll az élet két alap-pillére. Ha pedig ellenkező irányban dönt, természetellenesen, élet-ellenesen, akkor visszaélésről beszélhetünk. Lelki épségünk titka tehát az, hogy összhangban álljunk a bennünk élő, minden életet felemelő kozmikus erővel, az életelvvvel. Az 'én', a lélek, a tudat ragyogásra született, fényes természeti erő. A gondolkodás, a megértés fényes, felemelő világerő, részese a világfolyamatnak.

Az ember természetadta hivatása, hogy jóval nagyobb fokú önállóságát tudatosan az élet felemelésére fordítsa. Az élet-felemelés a tudat legelső természeti törvénye. Ennek tudatosítása az 'én'-t, a lelket természeti erővel tölti fel.

(A cikk anyagához kapcsolódó előadás elhangzott 2014-03-09-én a SZINTÉZIS Szabadegyetemen)